УДК 336.1:502.131.1:339.92
DOI: https://doi.org/10.32782/2708-0366/2026.30.13

Карлін М. І.
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1421-1066
Ткачук Н.В.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3518-0449

Karlin Mykola, Tkachuk Natalia
Lesya Ukrainka Volyn NationalUniversity

ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ «ЗЕЛЕНОГО» ПЕРЕХОДУ У ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

FINANCIAL INSTRUMENTS FOR IMPLEMENTING THE GREEN TRANSITION IN LEADING COUNTRIES OF THE WORLD: LESSONS FOR UKRAINE

У статті досліджено фінансовий інструментарій реалізації «зеленого» переходу у провідних економіках світу та обґрунтовано напрями його адаптації до умов України. Систематизовано основні фінансові й регуляторні інструменти, зокрема «зелені» та облігації для сталого розвитку, «зелені» кредити, вуглецеве ціноутворення, податкові стимули, гранти, гарантії, змішане фінансування та механізми державно-приватного партнерства. Здійснено порівняння особливостей моделей ЄС, США та КНР. Обґрунтовано доцільність поетапного застосування зазначених інструментів в Україні з урахуванням воєнних ризиків, потреб повоєнного відновлення та євроінтеграції. Визначено перспективи розвитку «зелених» облігацій, змішаного фінансування, міжнародного кліматичного фінансування, митного стимулювання екологічних технологій та адаптації економіки до CBAM.

Ключові слова: *«зелені» фінанси, «зелені» фінансові інструменти, «зелені» облігації, «зелені» кредити, вуглецеве ціноутворення, CBAM, відновлювана енергетика, митно-тарифне регулювання, ЄС.*

The article examines the financial instruments for implementing the green transition in leading economies of the world and substantiates the possibilities of adapting relevant international practices to the current conditions of Ukraine. The study emphasizes the role of green finance as an important component of economic transformation aimed at mobilizing and reallocating financial resources towards decarbonization, renewable energy development, energy efficiency, clean technologies, and the formation of a circular economy. The financial and regulatory instruments supporting the green transition are systematized, including green bonds, sustainability-linked bonds, green loans, carbon pricing mechanisms, tax incentives, subsidies, grants, guarantees, blended finance, public-private partnerships, preferential financing, and customs incentives and restrictions. The institutional and financial models of the European Union, the United States, and the People's Republic of China are comparatively analyzed. It is established that the European model combines carbon pricing, sustainable finance standards, public financial support, investment mechanisms, and regulatory instruments aimed at accelerating the decarbonization of economic activity. The United States primarily relies on tax credits, investment incentives, public support programs, and mechanisms for mobilizing private capital to finance clean energy and climate-related projects. China applies a comprehensive model combining large-scale

© Карлін М. І., Ткачук Н.В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

public and private investment in renewable energy, electricity grids and energy storage systems with support for electric mobility and domestic production of clean technologies. Based on the comparative analysis, the article substantiates the need for a differentiated and phased approach to the implementation of green financial instruments in Ukraine. Priority should be given to instruments capable of mobilizing international and private capital while taking into account wartime risks, limited public financial resources, post-war reconstruction needs, and Ukraine's European integration commitments. Particular attention is paid to the development of green and sustainability-linked bonds, blended finance mechanisms, international climate finance, green lending, state guarantees, and public-private partnerships. The prospects for restructuring green debt, stimulating the import of environmentally friendly technologies through customs and fiscal instruments, and adapting the Ukrainian economy to the Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) are also substantiated. The proposed approach is aimed at strengthening the financial foundations of Ukraine's green transition and ensuring the consistency of reconstruction, economic modernization, energy security, and long-term sustainable development.

Keywords: *green finance, green financial instruments, green bonds, green loans, carbon pricing, CBAM, renewable energy, customs and tariff regulation, EU.*

Постановка проблеми. «Зелений» перехід передбачає структурну трансформацію економіки, спрямовану на скорочення викидів парникових газів, підвищення енергоефективності, розвиток відновлюваних джерел енергії, екологізацію виробництва та формування циркулярної економіки. Для його реалізації необхідні значні обсяги фінансових ресурсів, мобілізація яких потребує поєднання державних, міжнародних і приватних джерел фінансування.

Проблема набуває особливої актуальності для України, де масштабні екологічні втрати та руйнування енергетичної й промислової інфраструктури поєднуються з обмеженими бюджетними можливостями. Аналітичні дослідження засвідчують, що повномасштабна війна суттєво звузила можливості системної реалізації екологічної політики, одночасно підвищивши потребу в інтеграції екологічних цілей до процесів відновлення [7]. Відтак повоєнна реконструкція має розглядатися не лише як відновлення втрачених потужностей, а як можливість технологічної модернізації на принципах низьковуглецевого розвитку.

Важливим напрямом є залучення українського та міжнародного приватного капіталу на умовах публічно-приватного партнерства, використання механізмів гарантування інвестицій, міжнародного кліматичного фінансування та змішаного фінансування. Водночас необхідною передумовою є підвищення прозорості фінансових потоків, зниження корупційних ризиків, детінізація економіки та формування передбачуваного регуляторного середовища.

Додатковий виклик для української економіки формує механізм вуглецевого коригування імпорту ЄС (CBAM). На відміну від поширеного визначення його як «вуглецевого податку», CBAM є механізмом, за допомогою якого забезпечується врахування вуглецевих викидів, вбудованих у виробництво окремих імпортованих товарів. Остаточний режим CBAM застосовується з 1 січня 2026 р. та охоплює цемент, залізо і сталь, алюміній, добрива, електроенергію та водень [12].

Тому перед Україною постає завдання сформувати такий фінансовий інструментарій, який одночасно сприятиме декарбонізації виробництва, збереженню конкурентоспроможності українських підприємств на європейському ринку та залученню приватного капіталу до модернізації економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика «зеленого» переходу та фінансового забезпечення сталого розвитку активно досліджується українськими та зарубіжними науковцями. А. Андрусевич, І. Коссе та К. Мовчан аналізують синхронізацію української політики з Європейським зеленим курсом та виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [1]. Г. П. Бортніков, О. О. Любіч, В. Ф. Столяров та О. А. Щербакова досліджують роль державних банків розвитку у кліматичному фінансуванні [2]. А. О. Бояр, І. В. Кицюк, Н. І. Романюк, В. Й. Лажнік та інші автори роз-

глядають екологічну та фінансову складові трансформації Європейського Союзу [3]. Р. Зварич та О. Масна акцентують увагу на «зелених» облігаціях як інструменті фінансування сталого розвитку та повоєнного відновлення України [4]. І. Кицюк, Н. Науменко та В. Присяжнюк досліджують можливості та наслідки реалізації Європейського зеленого курсу для українського бізнесу [5].

Водночас недостатньо дослідженим залишається питання диференціації фінансових інструментів залежно від конкретного етапу трансформації економіки України. Особливої уваги потребує визначення оптимального співвідношення державного, міжнародного та приватного фінансування в умовах воєнних ризиків, повоєнної реконструкції та подальшої інтеграції України до європейського економічного простору.

Науковою прогалиною залишається також недостатня систематизація не лише фінансових, а й пов'язаних із ними податкових, тарифних та митно-регуляторних механізмів. Саме тому в статті пропонується розглядати «зелений» фінансовий інструментарій як комплекс взаємопов'язаних механізмів мобілізації, здешевлення, перерозподілу та спрямування фінансового капіталу на екологічну трансформацію.

Формулювання цілей статті. Метою статті є систематизація та наукове обґрунтування структури фінансового інструментарію, який використовується для забезпечення «зеленого» переходу у провідних економіках світу, визначення проблем його реалізації та обґрунтування можливостей адаптації відповідних інструментів до умов України з урахуванням євроінтеграційного курсу, воєнних ризиків і потреб повоєнного відновлення.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: систематизувати основні фінансові інструменти «зеленого» переходу; узагальнити досвід ЄС, США та КНР щодо їх використання; визначити особливості застосування боргових, податкових, кредитних, інвестиційних та митно-регуляторних механізмів; оцінити можливості їх використання в Україні на етапах воєнного періоду, повоєнного відновлення та сталого розвитку; визначити основні фінансові та інституційні перешкоди для реалізації «зеленого» переходу та запропонувати напрями їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Європейський зелений курс (ЄЗК) є одним із найбільш системних прикладів формування довгострокової політики екологічної трансформації. Його основною стратегічною метою є досягнення кліматичної нейтральності ЄС до 2050 р., що передбачає декарбонізацію енергетики, розвиток циркулярної економіки, підвищення енергоефективності, трансформацію промисловості, екологізацію транспорту та сільського господарства [3; 6].

Для України важливими є такі напрями ЄЗК, як розвиток циркулярної економіки, удосконалення системи торгівлі викидами, реформування оподаткування енергоресурсів, скорочення використання викопного палива, розвиток відновлюваної енергетики та підвищення енергоефективності [1; 5; 6].

Водночас доцільно розмежовувати власне фінансові інструменти та інструменти державної екологічної політики. До першої групи належать «зелені» облігації, «зелені» кредити, пільгові кредити, гранти, субсидії, гарантії, страхові механізми, «зелені» інвестиції та механізми змішаного фінансування. До другої групи – вуглецеве ціноутворення, екологічні податки, системи торгівлі квотами, митні стимули, технічні стандарти та обмеження імпорту екологічно небезпечних технологій. Їх комплексне використання формує цілісну фінансово-регуляторну систему «зеленого» переходу.

Особливий інтерес для України становить досвід Китайської Народної Республіки, де «зелений» перехід інтегрований з енергетичною, промисловою та інвестиційною політикою. Китайська модель характеризується масштабним спрямуванням капіталу не лише на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел, а й на розвиток електромереж, систем накопичення енергії, виробництво обладнання та формування внутрішніх технологічних ланцюгів.

За даними International Energy Agency, у 2024 р. інвестиції КНР у чисту енергетику перевищили 625 млрд дол. США, а ціль щодо сукупної потужності сонячної та вітрової генерації, встановлена на 2030 р., була досягнута вже у 2024 р., тобто на шість років раніше запланованого строку [10].

Цей досвід є важливим для України, оскільки демонструє необхідність переходу від фінансування окремих об'єктів до фінансування всієї екосистеми «зеленого» переходу: генеруючих потужностей, мережевої інфраструктури, систем накопичення, виробництва обладнання, науково-технологічних розробок та кінцевого попиту.

Важливою складовою китайської моделі є стимулювання попиту на екологічні технології. Показовим прикладом є політика щодо транспортних засобів на нових джерелах енергії. У КНР автомобілі, придбані у 2024–2025 рр., звільнялися від податку на придбання транспортного засобу в межах установленого ліміту, а для автомобілів, придбаних у 2026–2027 рр., передбачено 50-відсоткове зниження такого податку з максимальною сумою пільги 15 тис. юанів на автомобіль [11].

Таким чином, податкова пільга в КНР виконує не лише екологічну, а й структурну функцію: стимулює попит на електромобілі, підвищує інвестиційну привабливість відповідного виробництва та сприяє поступовій зміні структури автомобільного ринку. Для України цей досвід може бути адаптований через диференційоване податкове стимулювання електромобільності, зарядної інфраструктури, систем накопичення енергії та іншого обладнання, яке забезпечує скорочення використання викопного палива.

Відмінну модель демонструють Сполучені Штати Америки. На федеральному рівні США не сформували єдиного загальнонаціонального механізму підтримки відновлюваної енергетики у формі класичного feed-in tariff, за якого виробнику гарантується довгострокова закупівельна ціна на вироблену електроенергію. Натомість американська модель значною мірою базується на податкових кредитах, інвестиційних стимулах, грантових і кредитних механізмах.

Станом на 2026 р. федеральна система США передбачає низку стимулів для чистої електроенергетики, виробництва чистих технологій, чистого транспорту, водню та інших напрямів декарбонізації [11]. Зокрема, Clean Electricity Production Credit та Clean Electricity Investment Credit пов'язують величину підтримки з виробництвом або інвестиціями в чисту електроенергетику; додаткові стимули можуть бути пов'язані з виконанням вимог щодо використання вітчизняних компонентів [11].

Отже, відмінність американської моделі полягає не у відсутності державної підтримки «зеленої» енергетики, а в іншому способі її організації. Якщо класичний «зелений тариф» безпосередньо впливає на дохід виробника через гарантовану ціну електроенергії, то податковий кредит зменшує інвестиційні або виробничі витрати. Такий підхід дає змогу тісніше поєднувати державну підтримку з ринковими механізмами.

Для України цей досвід є особливо важливим у контексті трансформації системи підтримки ВДЕ. Замість довгострокового збереження високої тарифної підтримки доцільно поступово посилювати конкурентні механізми – аукціони, контракти на різницю, податкові стимули, гарантії та пільгове кредитування.

Одним із перспективних інструментів мобілізації довгострокового капіталу є «зелені» облігації, кошти від розміщення яких спрямовуються на проєкти з визначеним екологічним ефектом. Їх значення для України посилюється необхідністю фінансування масштабної реконструкції енергетичної, транспортної, житлово-комунальної та промислової інфраструктури [4].

Потенціал цього інструменту полягає не лише у випуску нових «зелених» облігацій, а й у використанні механізмів рефінансування, обміну та реструктуризації боргових зобов'язань із включенням до них чітких кліматичних та екологічних цілей. Такий підхід передбачає можливість зміни строків погашення, вартості обслуговування або структури боргу в обмін на зобов'язання спрямовувати вивільнені ресурси на декарбонізацію, розвиток ВДЕ, енергоефективність та екологічну модернізацію.

Для України перспективною є модель, за якої реструктуризація боргових зобов'язань поєднується із формуванням цільового фінансового ресурсу для «зеленого» відновлення. Її логіка може бути представлена таким ланцюгом: реструктуризація боргу → зниження боргового навантаження → вивільнення фінансового ресурсу → цільове фінансування «зелених» проєктів → технологічна модернізація → підвищення енергоефективності та конкурентоспроможності.

Водночас ефективність «зелених» облігацій залежить від прозорості використання залучених коштів, чітких критеріїв віднесення проєктів до «зелених», незалежної верифікації та регулярного розкриття інформації. Саме необхідність підвищення прозорості та відповідальності емітентів визначається як одна з передумов розвитку українського ринку «зелених» облігацій [4].

Важливим елементом «зеленого» фінансового інструментарію є вуглецеве ціноутворення, яке може реалізовуватися через вуглецеві податки або системи торгівлі квотами. Для України застосування цього інструменту має відбуватися з урахуванням стану економіки та фінансових можливостей підприємств.

В умовах воєнного періоду різке збільшення вуглецевого навантаження на український бізнес може створити додаткові витрати для підприємств, які одночасно здійснюють відновлення виробничих потужностей та несуть значні безпекові ризики. Тому доцільним видається поступове підвищення вуглецевої ціни в міру стабілізації економіки, паралельно із запровадженням механізмів компенсації та фінансування декарбонізації.

Водночас не слід розглядати CBAM як звичайний податок. Його основна функція полягає у забезпеченні еквівалентності вуглецевої складової імпортованої та внутрішньої продукції на ринку ЄС. З 1 січня 2026 р. CBAM перейшов до остаточного режиму застосування [12].

Для України це означає необхідність прискорення модернізації галузей, найбільш чутливих до вуглецевого регулювання, а також створення фінансових механізмів підтримки підприємств, які здійснюють декарбонізацію. Раніше оприлюднені оцінки можливих витрат українських експортерів чавуну та сталі на рівні 300–900 млн євро на рік варто розглядати саме як сценарну оцінку, а не як гарантований майбутній обсяг втрат [7].

Тому замість орієнтації виключно на відстрочення дії CBAM для України більш стратегічним є формування системи фінансової адаптації до нього: податкових стимулів для декарбонізації, пільгових кредитів, державних гарантій, грантового фінансування, підтримки енергоефективності та розвитку технологій низьковуглецевого виробництва.

Окремим напрямом є використання митної політики як інструменту стимулювання технологічної модернізації. Її доцільно реалізовувати у двох взаємопов'язаних напрямах.

Перший передбачає застосування нульових або знижених ставок ввізного мита для обладнання, яке не виробляється або виробляється в недостатніх обсягах в Україні та необхідне для розвитку ВДЕ, енергоефективності, систем накопичення енергії, електромобільності, модернізації мереж та інших напрямів «зеленого» переходу.

Другий напрям полягає у поступовому посиленні технічних та екологічних вимог до імпорту застарілого енергоємного обладнання, яке може створювати довгострокову залежність української економіки від високовуглецевих технологій.

Такий підхід дозволяє розглядати митну політику не лише як джерело бюджетних надходжень, а як інструмент структурної модернізації економіки. Водночас митні пільги мають бути вибірковими, часово обмеженими та прив’язаними до чітких технічних і екологічних критеріїв, щоб уникнути формування необґрунтованих переваг для окремих імпортерів.

У цьому контексті важливим є досвід США, де додаткові податкові стимули для окремих проєктів чистої енергетики пов'язані з виконанням вимог щодо вітчизняного виробництва сталі, заліза та промислових компонентів [11]. Це демонструє тенденцію до поєднання кліматичної політики з промисловою політикою та формуванням внутрішніх виробничих ланцюгів.

Для України така практика є актуальною: пільговий імпорт обладнання для «зеленого» переходу має супроводжуватися стимулами до локалізації його виробництва, створення сервісної інфраструктури та виробництва комплектуючих в Україні.

На основі узагальнення міжнародного досвіду вважаємо доцільним систематизувати фінансовий інструментарій «зеленого» переходу України за шістьма групами (табл. 1).

Така систематизація дозволяє відійти від підходу, за якого «зелене» фінансування ототожнюється переважно із зеленими облігаціями або кредитами. Фактично йдеться про комплексну фінансово-інституційну систему, у якій державні стимули мають знижувати ризики та формувати умови для мобілізації приватного капіталу.

З огляду на особливості фінансового стану України доцільно диференціювати інструментарій «зеленого» переходу за трьома етапами.

Перший етап – воєнний період. Пріоритетними мають бути гранти міжнародних фінансових і кліматичних організацій, пільгові кредити, державні гарантії, програми енергоефективності, «теплі» кредити, фінансування розподіленої генерації та систем накопичення енергії. Саме ці інструменти дають змогу одночасно підвищувати енергетичну стійкість і зменшувати енергоспоживання. Кредитні установи при цьому мають враховувати кліматичні ризики при оцінці проєктів [8].

Другий етап – повоєнне відновлення. Основними інструментами мають стати «зелені» облігації, «зелені» кредити, державно-приватне партнерство, гарантійні механізми, змішане фінансування, міжнародні інвестиції та митні стимули для імпорту сучасного обладнання. Саме на цьому етапі доцільно максимально інтегрувати принцип «відбудувати краще, ніж було» з принципами декарбонізації та енергоефективності.

Особливе значення має трансформація енергетичної системи України від висококонцентрованої моделі до більш гнучкої та децентралізованої системи з розподіленою генерацією, накопиченням енергії та підвищеною кіберстійкістю [9].

Третій етап – сталий розвиток та поглиблення інтеграції з ЄС. На цьому етапі доцільно розширювати застосування вуглецевого ціноутворення, системи торгівлі квотами, «зелених» та облігацій, пов’язаних зі сталим розвитком, регіонального «зеленого» банківського кредитування, страхових механізмів та приватного інституційного капіталу.

Таким чином, інструмент, який є економічно доцільним на одному етапі, може виявитися передчасним або надмірно обтяжливим на іншому. Саме тому фінансова політика «зеленого» переходу в Україні повинна мати поетапний характер.

Таблиця 1

Класифікація фінансових інструментарій «зеленого» переходу України

Група	Основні інструменти
Ринково-фіскальні	вуглецеве ціноутворення, екологічні податки, системи торгівлі квотами
Боргові та фондові	зелені облігації, облігації сталого розвитку
Банківсько-кредитні	зелені кредити, пільгові кредити, державні гарантії
Бюджетно-грантові	субсидії, гранти, компенсації, інноваційні ваучери
Інвестиційно-ризикові	державно-приватне партнерство, змішане фінансування, страхування зелених інвестицій
Податково-митні та торговельні	податкові кредити, митні преференції, екологічні обмеження, CBAM

Джерело: складено автором

Для України доцільним є диференційований підхід за етапами розвитку «зеленого» переходу. На воєнному етапі пріоритет мають гранти, пільгове кредитування, державні гарантії, програми енергоефективності, підтримка децентралізованої генерації та цільові митно-податкові стимули. На етапі повоєнної реконструкції доцільно посилити роль зелених облігацій, blended finance, державно-приватного партнерства, міжнародних гарантій та інвестицій у ВДЕ, електромережі й накопичувачі. На етапі стабільного розвитку та поглиблення європейської інтеграції основними інструментами мають стати повноцінне вуглецеве ціноутворення, розвиток ринку зелених та облігацій сталого розвитку, ESG-фінансування, інституційні інвестиції та інтеграція України до європейських механізмів кліматичного регулювання.

Таким чином, міжнародний досвід демонструє, що успішний «зелений» перехід формується на перетині фінансової, енергетичної, промислової, податкової та торговельної політики. Узагальнити моделі та фінансові інструменти реалізації «зеленого» переходу у різних країнах світу та узагальнити напрями адаптації їх в Україні пропонуємо в табл. 2.

Для України найбільш прийнятною є не механічна імплементація окремих інструментів, а формування адаптивної системи, у якій державні та міжнародні ресурси використовуються передусім для зниження інвестиційних ризиків і залучення приватного капіталу.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що фінансовий інструментарій «зеленого» переходу не обмежується окремими «зеленими» фінансовими продуктами, а формує комплексну систему мобілізації, здешевлення, перерозподілу та спрямування капіталу на екологічну трансформацію. До її складу доцільно відносити «зелені» облігації та кредити, гранти, субсидії, державні гарантії, податкові стимули, вуглецеве ціноутворення, інвестиційні механізми, страхування, митні стимули та екологічні регуляторні обмеження.

Порівняння міжнародного досвіду свідчить про відмінність моделей «зеленого» фінансування. Європейський Союз поєднує фінансові стимули з жорсткими екологічними стандартами та механізмами вуглецевого регулювання; КНР концентрує значні інвестиційні ресурси на відновлюваній енергетиці, мережах, накопиченні енергії та виробництві чистих технологій; США переважно використовують податкові та інвестиційні стимули, а не єдиний федеральний «зелений тариф».

Таблиця 2

Фінансові інструменти реалізації «зеленого» переходу: міжнародний досвід та напрями адаптації в Україні

Країна/ модель	Основні інструменти	Основний ефект	Що доцільно адаптувати в Україні
ЄС	CBAM, «зелені» облігації, гранти, податкові стимули, аукціони ВДЕ	Декарбонізація та євроінтеграційна гармонізація	CBAM-адаптація, зелені стандарти, зелені облігації
КНР	державні та банківські інвестиції, «зелені» кредити, податкові стимули, підтримка електромобільності	Масштабування ВДЕ та формування виробничих ланцюгів	підтримка ВДЕ, накопичення енергії, електромобільність вітчизняного виробництва
США	податкові кредити, гранти, інвестиційні стимули, кредитні механізми	Зниження вартості приватних інвестицій	податкові стимули замість надмірної тарифної підтримки
Україна	«зелені» облігації, пільгові кредити, міжнародні гранти, тарифні механізми	Відновлення та модернізація	перехід до комплексної моделі фінансування

Джерело: складено автором

Для України запропоновано поетапну модель використання фінансових інструментів. У воєнний період пріоритет мають міжнародні гранти, пільгове кредитування, державні гарантії, «теплі» кредити, енергоефективність та розподілена генерація. На етапі повоєнного відновлення необхідно розширити використання «зелених» облігацій, «зелених» кредитів, державно-приватного партнерства, змішаного фінансування та митних стимулів для імпорту сучасного екологічного обладнання. На етапі сталого розвитку доцільно посилювати роль вуглецевого ціноутворення, торгівлі квотами, сталих облігацій, приватного капіталу та регіонального «зеленого» банківського фінансування.

Перспективним інструментом є реструктуризація «зеленого» боргу, за якої зміна боргових умов може поєднуватися із зобов'язаннями щодо фінансування декарбонізації, ВДЕ, енергоефективності та екологічної модернізації. Для України це може стати одним із механізмів поєднання боргової стійкості з довгостроковим «зеленим» відновленням.

Окремого значення набуває митно-тарифна політика. Її доцільно використовувати диференційовано: стимулювати пільговим режимом імпорт технологій, необхідних для декарбонізації, та поступово обмежувати імпорт застарілого й екологічно небезпечного обладнання. При цьому митні стимули мають доповнюватися політикою локалізації виробництва, щоб фінансова підтримка «зеленого» переходу сприяла не лише імпорту технологій, а й розвитку української промислової бази.

Важливим зовнішнім фактором є CBAM, остаточний режим якого діє в ЄС з 2026 р. Для України відповіддю має бути не лише прагнення пом'якшити його наслідки, а передусім створення фінансових умов для декарбонізації підприємств, підвищення енергоефективності та скорочення вуглецевої інтенсивності експорту.

Отже, основним напрямом удосконалення фінансової політики України має стати перехід від фрагментарного використання окремих «зелених» інструментів до комплексної моделі. Саме така модель відповідає логіці європейської інтеграції та водночас враховує фінансові обмеження, безпекові ризики і потреби повоєнного відновлення України.

Список використаних джерел:

1. Андрусевич Н. Синхронізація політики з Європейським зеленим курсом. Інтеграція в рамках Асоціації: динаміка виконання угоди між Україною та ЄС: аналітичний звіт. Вид. 5-те доп. /за ред. В. Мовчан та І. Коссе. Київ, 2023. 196 с. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2023/ReportIntegration.2023/ua.pdf

2. Бортніков Г. П., Любіч О. О., Столяров В. Ф., Щербакова О. А. Кліматичне фінансування державними банками розвитку. *Фінанси України.*2023. № 12. С. 60–79. DOI: https://doi/org/10.33763/finukr2023.12.060

3. Зелений і безпечний Європейський Союз: монографія /[А. О. Бояр (кер. авт. кол.), І. В. Кицюк, Н. І. Романюк та ін.] за ред. А. О. Бояра, В. Й. Лажніка). Луцьк: Вежа-Друк, 2023.592 с.

4. Зварич Р., Масна О. Зелені облігації як інструмент фінансування сталого розвитку в Україні. *Світ фінансів*. 2025. № 2 (83). С. 150–162.

5. Кицюк І., Науменко Н., Присяжнюк В. Європейський зелений курс: можливості та наслідки для українського бізнесу. *Економіка та суспільство* (56). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-87

6. European Green Deal. European Council of the European Union: веб-сайт. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/

7. Екологічна політика України: між війною та ЄС. Аналітична записка. Січень 2026. URL: https://rac.org.ua/ekologichna-polityka-ukrayiny/ekologichna-polityka-ukrayiny-mizh-vijnoyu-ta-yes-sichen-2026/

8. Краснова І. В., Примостка Л. О., Лавренюк В. В. Кліматичні ризики у фінансовому бізнесі. *Проблеми економіки*. 2021. № 3. С. 140–146. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-140-146

9. Єрмілов С. Як Україні побудувати нову енергосистему без технологічного хаосу. ZN.UA. 10 серпня 2026 р. URL: https://zn.ua/ukr/energetics/jak-ukrajini-pobuduvati-novu-enerhosistemu-bez-tekhnolohichnoho-khaosu.html (дата звернення: 21.08.2026).

10. International Energy Agency. *World Energy Investment 2025: China*. Paris: IEA, 2025. URL: https://www.iea.org/reports/world-energy-investment-2025/china

11. Internal Revenue Service. *Clean Electricity Investment Credit*. 2026. URL: https://www.irs.gov/credits-deductions/clean-electricity-investment-credit

12. Internal Revenue Service. *Domestic Content Bonus Credit*. 2026. URL: https://www.irs.gov/credits-deductions/domestic-content-bonus-credit

13. European Commission. *Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)*. 2026. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism _en

14. Зварич Р., Масна О. Зелені облігації як інструмент фінансування сталого розвитку в Україні. *Науковий журнал «Світ фінансів»,* № 2 (83), 2025, С. 150–62, DOI: https://doi.org/10.35774/sf2025.02.150

15. World Bank. *International debt report 2025***.** 2025. DOI: https://doi.org/10.1596/978-1-4648-2221-1

References:

1. Andrusevych, N. (2023). Synkhronizatsiia polityky z Yevropeiskym zelenym kursom [Policy synchronization with the European Green Deal]. In V. Movchan & I. Kosse (Eds.), *Intehratsiia v ramkakh Asotsiatsii: dynamika vykonannia Uhody mizh Ukrainoiu ta YeS: Analitychnyi zvit* [Integration within the framework of the Association: Dynamics of implementation of the Agreement between Ukraine and the EU: Analytical report] (5th ed., pp. 177–187). Kyiv. Available at: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2023/Report_Integration_2023_ua.pdf

2. Bortnikov, H. P., Liubich, O. O., Stoliarov, V. F., & Shcherbakova, O. A. (2023). Klimatychne finansuvannia derzhavnymy bankamy rozvytku [Climate financing by state development banks]. *Finansy Ukrainy*, no. 12, pp. 60–79. DOI: https://doi.org/10.33763/finukr2023.12.060

3. Boyar, A. O., Kytsiuk, I. V., Romaniuk, N. I., et al. (Eds.). (2023). *Zelenyi i bezpechnyi Yevropeiskyi Soiuz* [Green and secure European Union]. Vezha-Druk.

4. Zvarych, R., & Masna, O. (2025). Zeleni oblihatsii yak instrument finansuvannia staloho rozvytku v Ukraini [Green bonds as an instrument for financing sustainable development in Ukraine]. *Svit finansiv*, no. 2 (83), pp. 150–162. DOI: https://doi.org/10.35774/sf2025.02.150

5. Kytsiuk, I., Naumenko, N., & Prysiazhniuk, V. (2023). Yevropeiskyi zelenyi kurs: mozhlyvosti ta naslidky dlia ukrainskoho biznesu [European Green Deal: Opportunities and consequences for Ukrainian business]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 56. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-87

6. European Council of the European Union. (n.d.). *European Green Deal*. Available at: https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/

7. Resource and Analytical Center “Society and Environment.” (2026). *Ekolohichna polityka Ukrainy: Mizh viinoiu ta YeS* [Environmental policy of Ukraine: Between war and the EU]. Available at: https://rac.org.ua/ekologichna-polityka-ukrayiny/ekologichna-polityka-ukrayiny-mizh-vijnoyu-ta-yes-sichen-2026/

8. Krasnova, I. V., Prymostka, L. O., & Lavreniuk, V. V. (2021). Klimatychni ryzyky u finansovomu biznesi [Climate risks in financial business]. *Problemy ekonomiky*, no. 3, pp. 140–146. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-140-146

9. Yermilov, S. (2026, August 10). Yak Ukraini pobuduvaty novu enerhosystemu bez tekhnolohichnoho khaosu [How Ukraine can build a new energy system without technological chaos]. ZN.UA. Available at: https://zn.ua/ukr/energetics/jak-ukrajini-pobuduvati-novu-enerhosistemu-bez-tekhnolohichnoho-khaosu.html

10. International Energy Agency. (2025). *World energy investment 2025*. IEA. Available at: https://www.iea.org/reports/world-energy-investment-2025/china

11. Internal Revenue Service. (2026). *Clean electricity investment credit.* U.S. Department of the Treasury. Available at: https://www.irs.gov/credits-deductions/clean-electricity-investment-credit

12. Internal Revenue Service. (2026). *Domestic content bonus credit*. U.S. Department of the Treasury. Available at: https://www.irs.gov/credits-deductions/domestic-content-bonus-credit

13. European Commission. (2026). *Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)*. European Commission. Available at: https://taxation-customs. ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

14. Zvarych, R., & Masna, O. (2025). Zeleni oblihatsii yak instrument finansuvannia staloho rozvytku v Ukraini [Green bonds as an instrument for financing sustainable development in Ukraine]. *Svit Finansiv*, no. (2(83)), pp. 150–162. DOI: https://doi.org/10.35774/sf2025.02.150

15. World Bank. (2025). *International debt report 2025*. World Bank. DOI: https://doi.org/10.1596/978-1-4648-2221-1

Дата надходження статті: 27.09.2026
Дата прийняття статті до публікації: 26.10.2026
Дата публікації статті: 27.11.2026